Socialutskottets yttrande
2014/15:SoU2y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 9 oktober 2014 att ge övriga utskott tillfälle att kommentera de iakttagelser om riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen som redovisats i en promemoria som upprättats inom konstitutionsutskottets kansli. Konstitutionsutskottet vill särskilt att utskotten kommenterar och gör bedömningar angående vissa särskilt angivna frågor.

Uppföljningen omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under 2013.

I yttrandet redovisar socialutskottet sina kommentarer och bedömningar när det gäller konstitutionsutskottets frågor.

Utskottets överväganden

Konstitutionsutskottet har sedan 2010 en skyldighet att följa riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser.[1]

Konstitutionsutskottets uppföljning av riksdagens subsidiaritetsprövningar 2013

Konstitutionsutskottets uppföljning hösten 2014 omfattar samtliga subsidiaritetsprövningar som har genomförts i riksdagen under 2013.

Konstitutionsutskottet vill att utskotten kommenterar och gör bedömningar angående vissa särskilt angivna frågor. Uppföljningen omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under 2013. Uppföljningen omfattar dels den formella hanteringen i riksdagen av utkast till lagstiftningsakter, dels utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på en övergripande nivå. I denna liksom i föregående års uppföljning vill konstitutionsutskottet sätta ännu mer fokus på utfallet i ärendena under 2013 och det sammantagna utfallet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft.

Konstitutionsutskottet har i samband med årets uppföljning på samma sätt som tidigare år beslutat att ge bl.a. socialutskottet tillfälle att senast den 20 november 2014 yttra sig över de iakttagelser som gjorts och som finns redovisade i en promemoria med bilagor som upprättats vid konstitutionsutskottets kansli.[2]

I årets uppföljning vill konstitutionsutskottet särskilt få utskottens kommentarer och bedömningar om följande:

- Det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2013 jämfört med 2012.
- En bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde har minskat till följd av förslag från EU som nämns i promemorian samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
- En kommentar om kommissionens motiveringar.
- En kommentar om kontakterna med riksdagens representant vid EU:s institutioner för att få och lämna information och hur kontakterna fungerar.
- En kommentar önskas även hur utskottet skaffar information från IPEX.
- En kommentar till om några kontakter har tagits med andra nationella parlament i syfte att inhämta information om pågående subsidiaritetsprövningar.

[1] Se 7 kap. 8 § riksdagsordningen.
[2] KU prot. 2014/15:2.

KU önskar även svar på följande frågor: Använder utskottet någon form av förenklad beredning vid subsidiaritetsprövningen? Prioriterar utskottet vissa ärenden? I förekommande fall, hur väljs ärenden för olika former av beredning ut?

Socialutskottets subsidiaritetsprövningar 2013

De prövade lagstiftningsutkasten

Socialutskottet har under den tidsperiod som konstitutionsutskottets uppföljning omfattar prövat fyra utkast till lagstiftningsakter (se nedan). Ett utkast – reviderat tobaksproduktdirektiv[3] – resulterade i ett utlåtande med förslag till motiverat yttrande. Riksdagen biföll förslaget.[4]

I övriga ärenden har utskottet ansett att förslagen inte strider mot subsidiaritetsprincipen:

- Ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om insyn i de åtgärder som reglerar prissättningen på humanläkemedel och deras inordnande i de allmänna sjukförsäkringssystemen, KOM(2013) 168 slutlig/2
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om de avgifter som ska betalas till Europeiska läkemedelsmyndigheten för säkerhetsövervakning av humanläkemedel, KOM(2013) 472
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om nya psykoaktiva ämnen, KOM(2013) 619.

Socialutskottets utlåtande under 2013

Förslaget till reviderat tobaksproduktdirektiv innehöll nya och striktare regler för hur tobaksprodukter får tillverkas, marknadsföras och säljas. Tobaksproduktdirektivet borde enligt socialutskottet omfatta de tobaksprodukter som säljs fritt på den gemensamma europeiska marknaden. Socialutskottet konstaterade att förbudet mot att distribuera och sälja snus i andra medlemsstater än Sverige kvarstod i kommissionens förslag till direktiv. Mot den bakgrunden ansåg utskottet att regleringen av snus borde ses som en nationell angelägenhet och att direktivet därmed inte borde omfatta snus; EU-kommissionens förslag till regler för tobaksprodukter stred mot subsidiaritetsprincipen i berörda delar.

Vad har hänt med lagstiftningsutkasten sedan subsidiaritetsprövningarna genomfördes?

Våren 2014 antogs ett reviderat tobaksproduktdirektiv, Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/40/EU av den 3 april 2014 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och

[3] Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation av tobaksvaror och liknande produkter (KOM(2012) 788 slutlig).
[4] Bet. 2012/13:SoU17 och rskr. 2012/13:158.

försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter. Direktivet ska vara genomfört i medlemsstaterna senast den 20 maj 2016. I juli 2014 beslutade regeringen att en särskild utredare ska lämna förslag till nationellt genomförande av direktivet (dir. 2014:108). I utredningsdirektivet anges bl.a. att snus är en produkt som inom EU endast får saluföras i Sverige och att ansvaret för att reglera innehållet i snus har överlämnats till Sverige. Snus är undantaget från den innehållsreglering som finns i artikel 7 i direktiv 2014/40/EU.

Vidare anges i utredningsdirektivet att snuset omfattas av tobaksproduktdirektivets artikel 13 när det gäller produktpresentation och de begränsningar som gäller hänvisning till smaker och dofter på styckförpackningar och eventuella ytterförpackningar. Under 2000-talet har ett stort antal nya snusmärken och märkesvarianter lanserats, samtidigt som användningen av smaktillsatser ökat kraftigt: det finns snus med smak av t.ex. mint, vanilj, lakrits, tranbär, citrus och lingon. Regeringen bedömde att det fanns anledning att göra en översyn av regelverket för innehållet i snus och att utreda om det finns behov av förändringar i nuvarande regelverk i den delen. Utredaren ska i ett delbetänkande senast den 1 februari 2015 redovisa resultatet av sina överväganden om nödvändiga anpassningar för genomförandet av direktivet. Uppdraget i övrigt ska redovisas senast den 1 september 2015.

Den 15 maj 2014 antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 658/2014 om de avgifter som ska betalas till Europeiska läkemedelsmyndigheten för säkerhetsövervakning av humanläkemedel. Ikraftträdandet sker i juli 2015.

Övriga lagstiftningsförslag – KOM(2013) 168 slutlig/2 och KOM(2013) 619 – har ännu inte resulterat i någon lagstiftning på EU-nivå.

Socialutskottets kommentarer och bedömningar

Socialutskottet vill inledningsvis framföra att subsidiaritetsprövningar numera är en naturlig del av utskottets kontinuerliga arbete. Det pågår parallellt med beredning av propositioner, skrivelser och andra ärenden.

Under följande underrubriker redovisas de frågor som konstitutionsutskottet vill få svar på. Under varje underrubrik redovisas socialutskottets kommentarer och bedömningar.

Det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2013 jämfört med 2012

Under 2012 genomförde socialutskottet elva subsidiaritetsprövningar, varav två resulterade i utlåtanden. Under 2013 har socialutskottet genomfört fyra prövningar, varav ett har lett till utlåtande.

Totalt under åren 2012–2013 prövade socialutskottet således 15 utkast till lagstiftningsakter. Åtta av utkasten berörde både folkhälsa och tillnärmning av lagstiftning (artiklarna 114 och 168 i EUF-fördraget). Därutöver innehöll fyra utkast förslag på området tillnärmning av lagstiftning och två utkast förslag på

området folkhälsa. Ett utkast gällde ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder).

Socialutskottet konstaterar att flest subsidiaritetsprövningar har rört områdena tillnärmning av lagstiftning och folkhälsa under 2012–2013.

En bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av i promemorian nämnda förslag från EU samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen

Socialutskottet har uttalat att tobaksdirektivet bör omfatta de tobaksprodukter som säljs fritt på den gemensamma europeiska marknaden men att förbudet mot att distribuera och sälja snus i andra medlemsstater än Sverige kvarstår. Konstitutionsutskottet höll en överläggning med statsrådet Maria Larsson den 20 juni 2013 om förslaget att förpackningar för tobaksprodukter för rökning ska förses med kombinerade hälsovarningar som ska täcka en stor del av paketen, vilket skulle strida mot tryckfrihetsförordningen. Konstitutionsutskottet ställde sig inte bakom regeringens ursprungliga ståndpunkt (jfr KU:s prot. 2012/13:50). Konstitutionsutskottet anförde bl.a. följande:

> Sverige ska vid förhandlingen framföra att omfattningen av hälsovarningarna kan strida mot svenska grundlagar. Sverige ska därför i en ensidig deklaration framföra att det är osäkert om och hur Sverige kan genomföra direktivet avseende hälsovarningarnas storlek. Vidare ska Sverige framföra att det för närvarande pågår ett översynsarbete gällande svenska tryck- och yttrandefrihetliga grundlagsbestämmelser avseende utformningen av varningstexter, innehållsdeklarationer och annan liknande produktinformation.

I anslutning till att rådet antog det reviderade tobaksproduktdirektivet den 14 mars 2014 framförde Sverige att omfattningen av hälsovarningarna kunde strida mot svenska grundlagar och att det var osäkert om och hur Sverige kunde genomföra direktivet i fråga om hälsovarningarnas storlek. Sverige framförde även att delar av regleringen av e-cigaretter kunde vara problematiska i grundlagshänseende. Direktivet ska vara genomfört senast den 20 maj 2016 och som ovan nämnts ska en särskild utredare lämna förslag till nationellt genomförande av direktivet (dir. 2014:108).

Avsikten bakom det införda direktivet om avgifter till Europeiska läkemedelsmyndigheten (Emea) för säkerhetsövervakning av humanläkemedel är att gynna den inre marknadens funktion när det gäller läkemedel. Direktivet gäller avgifter som ska betalas av läkemedelsbolagen till Emea; avgifterna är inte avsedda att täcka de behöriga nationella myndigheternas säkerhetsövervakning på nationell nivå. Direktivet har därigenom ingen effekt på svenska regler.

I fråga om övriga lagstiftningsförslag har dessa ännu inte resulterat i någon lagstiftning på EU-nivå eftersom det har gått för kort tid sedan ärendena behandlades. Utskottet kan därmed inte göra någon bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på de olika politikområdena har minskat till följd av förslagen.

Kommissionens motiveringar

Efter en genomgång av kommissionens motiveringar i de ärenden som socialutskottet har prövat, konstaterar utskottet att kommissionen i samtliga ärenden har lämnat motiveringar när det gäller subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Utskottets kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner

Kontakter med representationen i Bryssel har förekommit i ett av utskottets ärenden. I ärendet förekom frekventa kontakter och de fungerade mycket bra.

Information från IPEX (Interparliamentary EU Information Exchange

Information från IPEX har regelmässigt hämtats in i subsidiaritetsärendena. Informationen har vidarebefordrats till utskottets ledamöter, men i övrigt inte lett till några åtgärder. I ett par ärenden har informationen i IPEX inte varit fullständig.

Kontakter med andra nationella parlament

Socialutskottet har inte tagit några kontakter med andra nationella parlament i subsidiaritetsärendena.

Förenklad beredning, prioriteringar m.m.

Socialutskottet använder inte någon form av förenklad beredning. Normalt sett planeras två beredningstillfällen för subsidiaritetsprövningarna till vilka underlag om prövningarna presenteras. Vid behov hålls ytterligare beredningstillfällen. Regeringens inställning brukar lämnas genom en faktapromemoria eller ett särskilt yttrande eller både och. Socialutskottet prioriterar inte något särskilt ärende och väljer inte ut ärenden för olika former av beredning.

Stockholm den 20 november 2014

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Veronica Palm (S), Cecilia Widegren (M), Lennart Axelsson (S), Per Ramhorn (SD), Finn Bengtsson (M), Mikael Dahlqvist (S), Anders W Jonsson (C), Jan Lindholm (MP), Amir Adan (M), Kristina Nilsson (S), Hanna Wigh (SD), Barbro Westerholm (FP), Karin Rågsjö (V), Hans Hoff (S), Yasmine Larsson (S) och Sofia Fölster (M).

Tryck: Elanders, Vällingby 2014